HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הרי הוא אומר ויזר על פני המים. לכיבה למיקם לזבל. והאי לגמ' דשלחו ליה שלם לא נתכוין לגמ' לנדקן כסותות שהמיס בודקין אותם שמטוח והוכיחם אותם כלמחרי' שהם (יומא פו:) [ד] זיבם וקיטו כסייף גיפף ומיקק בשמקכה שמח בגדו בהדלוקין: **הספיר מגבירה.** השפילה ממלכות: **מפליא.** לקמן מפרש: **וידך וישרף בנחל קדרון** ולא חייש לזבל. מוידך קא מותיב: **ו) ואם תעלימנו וגו'.** מוכלכות אותו טהון קא מותיב לבל מוכשרון לאו מיוכחת היא לכל כמה דלא שחיק ליה מחובר בהדדי ואינו נעשה זבל: **אלו ואלו.** המיס המיונים והמיס הפגומיים שהיכיהן נשפכין על יסוד מזבח המיזון והן יורדין מן היסוד לגלפה: **ומעלערבין בחמה.** סילון של מים שהיה בעזרה: **ומועלין בהם.** לאו קרבן מעילה קאמר לחין מעילה בהם קדשים כדאמרינן בפרק הוליחו (ל:) אלא לאסור ליהנות מהן אלא בדמיהן: **לגגיים.** לזבל גגותיהן: **מקומות מקומות יש בו.** ויש מגדל ויש שאינו מגדל: **מפליא ליצנותא.** ליצנות מופלא כדאמי רב יוסף: **ובקע נחש הנחושת.** כי (ס) [ה]יתיס ההמה היו ישראל מקטרין לו אלמא עבודת כוכבים הוה וכתיב **ותכת נחש נחשת** אשר עשה משה אמרו לו משם ראיה הרי הוא אומר [4]ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף (ס)[לך] משלך [2]ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו והתם בדין הוא דכתותי לא הוה צריך אלא כיון דחזא דקא טעו ישראל בתריה עמד וכיתתו אמר להם והלא כבר נאמר [5]ויעזבו שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו ומאי משמע דהאי (ס)וישאם דוד לישנא [7]דזרויי הוא כדמתרגם רב יוסף [6]תזרם ורוח תשאם ומתרגמינן [ב]תזרינון ורוח תטלטלינון אמרו לו משם ראיה הרי הוא אומר [7]וישרפו באש ומדלא כתיב וישרפם וישאם ש"מ וישאם ממש מכל מקום קשו קראי אהדדי כדרב הונא דרב הונא רמי כתיב [7]ויאמר דוד וישרפו באש [8]וכתיב וישאם לא קשיא כאן קודם שבא איתי הגיתי כאן לאחר שבא איתי הגיתי דכתיב [8]ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ומי שרי אסורי הנאה גינהו אמר (ל)[ר]ב נחמן איתי הגיתי בא ובימלה (ס) משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראויה לנוח על ראש דוד רבי יוסי ברבי חנינא אמר אבן שואבת היתה בה דהות דרא לה רבי אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב: [9]זאת היתה לי כי פקודיך נצרתי מאי קאמר בשכר שפקודיך נצרתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין (ס)והולמתו והא (ס) בעי אנוחי תפילין (ס)א"ר שמואל בר רב יצחק [ב]מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין [10]ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את העדות ואת העדות נזר זו כלילא עדות (ס)א"ר יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו [11]ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך (ס)אמר רב יהודה אמר רב (ג) שמתנשא להולמו ולא הולמתו [11]ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותייהו תנא (ס)כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו: מתני'

נחל קדרון אינו מגדל צמחים. משמע לגבל בשאר מקומות שמיקח כלי מתכות מגדל ממחים וקשה דבפרק כסוי הדם (חולין דף פח:) ושם ד"ה שמיקח) קתמר מין מכמין בשמיקח כלי מתכות לפי שאינו מגדל ממחים ו"ל דלחוליה ודאי אינו מגמיח לגבל כשהוא מזבל בקרקע המגדל ממחים הוא גורס ומפייע להמיח מי נמי כשנשרף כמו עגל מגדל ממחים והתם לייכי בגלת שריפה: **מקומות** יש בו. היה יכול לתרץ שהגניעים היו ממקום אחר: **מפליא** [ל]יצנות. פ"ה ליצנות מופלג וכ"ל סוף פרשת תולדות (ג) [מח] מה שת מפליא בי כלומר למה אתה מלעיג עלי וכן פי' בערוך (ערך פלא): **והלא כבר נאמר וכתת וכו'.** ומתמה לא השליכו ליה המלך דכיון שבא לספר המעשה מה השליכו ליה היה לו לומר כמו שמפרש ואזלך קדרון ותע"ג שמיש מפרש זוהה לרוח זה מ"ל כי אחר שהיה נשחק ממילא היה ד' ונזרק ות"ת לרבנן בשמוך דמייתי מוישרפו בשם מאי קושיא היא לרבי יוסי והלא כבר נאמר וכתת נחש נחשת אשר עשה משה ויעור עבודת כוכבים אלא בא איתי הגיתי: **כאן** קודם שבא איתי הגיתי. תימה למה לי לקח עובד כוכבים לגבול בע"כ כרבי אלעזר הקפר ועוד לאביי דמשני לעיל (ס) כשפחתה אבל בשבורה אפילו ישראל מבטל עבודת כוכבים אל עובד כוכבים למה לי אל שברוה וי"ל דיש מילוק בין עבודת כוכבים אל עץ לגבל מחבת וכן יש מילוקים בירושלמי כאן בגבל עץ כאן בגבל מחבת: **אבן שואבת** (ב) היה בה. וכאביי יוסף על כרחך מלכותו מגיחה ואבן שואבת (ס) שקועה למעלה ולא היתה האבן שואבת מקוקה בגזר: **שהיה** מניחה **במקום תפילין והולמתו.** פירוש וזה גם גדול (ל) שאם אין הראש עגול והיה היתה מכוונתו ומיושבת בראשו: תנא

ואם תעלימנו ממך אל תהי בעיניך כדבר הקל. שהיתה נושאת בעטרה ומגביהתה: **שמוח כלב זה.** שהיה שקולה ככר זהב: **וגם מעבדה אם אסא המלך הסירה.** השפילה ממלכות: **מפליא.** לקמן מפרש: **וידך וישרף בנחל קדרון** ולא חייש לזבל. מוידך קא מותיב: **ו) ואם תעלימנו וגו'.** מוכלכות אותו טהון קא מותיב לבל מוכשרון לאו מיוכחת היא לכל כמה דלא שחיק ליה מחובר בהדדי ואינו נעשה זבל: **אלו ואלו.** המיס המיונים והמיס הפגומיים שהיכיהן נשפכין על יסוד מזבח המיזון והן יורדין מן היסוד לגלפה: **ומעלערבין בחמה.** סילון של מים שהיה בעזרה: **ומועלין בהם.** לאו קרבן מעילה קאמר לחין מעילה בהם קדשים כדאמרינן בפרק הוליחו (ל:) אלא לאסור ליהנות מהן אלא בדמיהן: **לגגיים.** לזבל גגותיהן: **מקומות מקומות יש בו.** ויש מגדל ויש שאינו מגדל: **מפליא ליצנותא.** ליצנות מופלג כדאמי רב יוסף: **ובקע נחש הנחושת.** כי (ס) [ה]יתיס ההמה היו ישראל מקטרין לו אלמא עבודת כוכבים הוה וכתיב **ותכת נחש נחשת** אשר עשה משה אמרו לו משם ראיה הרי הוא אומר [4]ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף (ס)[לך] משלך [2]ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו והתם בדין הוא דכתותי לא הוה צריך אלא כיון דחזא דקא טעו ישראל בתריה עמד וכיתתו אמר להם והלא כבר נאמר [5]ויעזבו שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו ומאי משמע דהאי (ס)וישאם דוד לישנא [7]דזרויי הוא כדמתרגם רב יוסף [6]תזרם ורוח תשאם ומתרגמינן [ב]תזרינון ורוח תטלטלינון אמרו לו משם ראיה הרי הוא אומר [7]וישרפו באש ומדלא כתיב וישרפם וישאם ש"מ וישאם ממש מכל מקום קשו קראי אהדדי כדרב הונא דרב הונא רמי כתיב [7]ויאמר דוד וישרפו באש [8]וכתיב וישאם לא קשיא כאן קודם שבא איתי הגיתי כאן לאחר שבא איתי הגיתי דכתיב [8]ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ומי שרי אסורי הנאה גינהו אמר (ל)[ר]ב נחמן איתי הגיתי בא ובימלה (ס) משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראויה לנוח על ראש דוד רבי יוסי ברבי חנינא אמר אבן שואבת היתה בה דהות דרא לה רבי אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב: [9]זאת היתה לי כי פקודיך נצרתי מאי קאמר בשכר שפקודיך נצרתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין (ס)והולמתו והא (ס) בעי אנוחי תפילין (ס)א"ר שמואל בר רב יצחק [ב]מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין [10]ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את העדות ואת העדות נזר זו כלילא עדות (ס)א"ר יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו [11]ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך (ס)אמר רב יהודה אמר רב (ג) שמתנשא להולמו ולא הולמתו [11]ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותייהו תנא (ס)כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו: מתני'

רב נחמן בר יצחק אתי לגמ' בא ובימלה. משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה. אבן שואבת היתה לה דהות דרא לה: ר' אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ושווה ככר זהב: והא בעי אנוחי תפילין. אמר שמואל בר יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין. ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות. נזר כלילא עדות אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו. ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב שמתנשא להולמו ולא הולמתו. וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותיה. תני כולן נטולי טחול וקצוצי וחקוקי כפות הרגלים [הין]:

מוסף רש"י

משם ראיה. בתמיה (סוכה כח:). **לבורקן כסוטות.** בלכלוכות טנף (יומא סו:). **אלו ואלו.** שיורי דם חטאות הפגימות שנשפכין על יסוד מערבי של מזבח המילון ושיורי דם חטאות החיצונות שנשפכין על יסוד דרומי, יולפין מן היסוד ללגפה דרך שני נקבים קטנים (פסחים כב. וכע"ז יומא נח:). **מתערבין באמה.** סילון שבעזרה היוצא לגמל קדרון (יומא שם). **לנחל קדרון.** כמו (דברים כא) לנחל איתן, עמק (פסחים כב.). **לגגניו.** בעלי גגות לגבל (שם). **ומועלין בהן.** כלומר לאסור ליהנות מהן בלא דמים מפני שהן של הקדש (שם). **איתי הגיתי.** שהיה עובד כוכבים, **בא ובימלה.** לעבודת כוכבים של עטרת מלכם, והוא שם שקוע עמוקים (קדושין עו:). **שביקש להולמו.** שחשב בלשון שהוא כתר מלכות, **ולא הולמתו.** לפי שהיה שריבוי של זהב בתוך חללה מדוחק לגובה ואינה מחישבת בלשון שהוא כמי שיש לו מרין בלשון, והיא עדות לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו ומי שאינו ראוי למלכות אינו הולמתו (סנהדרין כא:). **נטולי טחול.** על כל סס, שהטחול מכבידו לאדם, וחקוקי כפות הרגלים. אין בשר בפרסותיהם ולישים על הקופים ועל הברקנין ואינן נזוקין (שם).

גליון הש"ס

גמ' וכתיב וישאם. עי' ר"פ כב ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומשקלה ככר זהב וגו' היכי וכו' לשויה היתה לנוח עלי: (ב) שם והא קא בעי מנומי: (ג) שם אמר רב שביקש להולמו ולא הולמתו: (ד) רש"י ד"ה הרי הוא אומר וכו' כדאמרינן התם אומתר רב ולוי חד אמר זימא וקיטל וכו' בהדדוקן וחד אמר עדים והתראה בסייף עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדדוקן סס"ל: (ה) ד"ה וכתת וכו' כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרין: (ו) ד"ה קודם וכו' לשרפם לאחר שבא מיתי ובטלה הדר וישאם כפ"ל להד"ם: (ז) ד"ה אר"י וכו' משום היתה ולפיכ: (ח) ד"ה הולמתו ירושבת: (ט) ד"ה מקום יש בראש שראוי וכו' שהמך המקום רחב ב' קציצות והיל היתה נוחה: (י) תוס' ד"ה ולגא וכו' והולך ביעור העגל בנחל קדרון וכו' מרק לרוח ול"ת לרבנן וכו' שלא הזכיר שהשליכו ליה ממילא היה נזרק לרוח וי"ל דשם וכו' מעשה ביעור: (כ) ד"ה אבן שואבת היתה לה במקום שהיה יושב על כפא מלכותו היתה אבן שואבת קבועה למעלה ושואבת העטרה ולא היתה מהגן: (ל) ד"ה שהיה וכו' גם גדול לפי שהם:

תורה אור השלם

1. וַיִּזַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיִּטְחַן עַד אֲשֶׁר דַּק וַיִּזֹּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שמות לב כ
2. וְגַם מַעֲבָה אֹם אָסָא הַמֶּלֶךְ הֵסִירָה מִגְּבִירָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה לְאֲשֵׁרָה מִפְּלֶצֶת וַיְכָרֹת אָסָא אֶת מִפְּלַצְתָּהּ וַיְדֻקָּ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן: דברי הימים ב טו טז
3. וְגַם אֶת מַעֲבָה אִמּוֹ הֵסִירָה מִגְּבִירָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה מִפְּלֶצֶת לְאֲשֵׁרָה וַיְכָרֹת אָסָא אֶת מִפְּלַצְתָּהּ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן: מלכים א טו יג
3. הוּא הֵסִיר אֶת הַבָּמוֹת וְשִׁבֵּר אֶת הַמַּצֵּבֹת וְכָרַת אֶת הָאֲשֵׁרָה וכתת וְכִתַּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה כִּי עַד הַיָּמִים הָהֵמָּה הָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַטְּרִים לוֹ וַיִּקְרָא לוֹ נְחֻשְׁתָּן: מלכים ב יח ד
4. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי: במדבר כא ח
5. וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת עַצַּבֵּיהֶם וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו: שמואל ב ה כא
6. תְּזָרֵם וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם וְסוּפָרָה תְּפִיץ אוֹתָם וְאַתָּה תָּגִיל בַּייָ בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּלוּ: ישעיהו מא טז
7. וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשְׂרְפוּ בָּאֵשׁ: דברי הימים א יד יב
8. וַיִּקַּח אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד וְשָׁלָל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד: שמואל ב יב ל
9. זֹאת הָיְתָה לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי: תהלים קיט נו
10. וַיּוֹצִיאוּ אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחֻהוּ יְהוֹיָדָע וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: דברי הימים ב כג יא
11. וַאֲדֹנִיָּה בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: מלכים א א ה

רבינו חננאל

וניחוש דלמא נהנין באפרו אמרו לו הא כתי' ויזר על פני המים וירשך את בני ישראל לא נתכוין משה אלא להשקותן כסותות. והא כתיב ויכרות אסא את מפלצתה וישרוף בנחל קדרון והלא הוה שם לזבל. אמרו לו נחל קדרון